

8. Нудьга Г.А. Українська пісня в світі. Дослідження / Г.А.Нудьга. – К. : Музична Україна, 1989. – 535 с.
9. Пархоменко Л.О. Українська хорова п'єса (Типологія, тематизм, композиція) / Л.О.Пархоменко. – К. : Наукова думка, 1979. – 219 с.
10. Рудницька О.П. Українське мистецтво у полікультурному просторі / О.П.Рудницька. – К. : Екс об, 2000. – 206 с.
11. Семененко Н.Ф. Фольклорні риси гармонії хорової музики / Н.Ф.Семененко. – К. : Наукова думка, 1987. – 144 с.
12. Толошняк Н. Жанрово-стилістичні особливості хорової спадщини Ярослава Бабинського / Н.Толошняк // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Наукові записки. – Рівне, 2008. – Вип.13. – С.169–174.
13. Толошняк Н. І лірика, і драматизм, і філософські роздуми / Н.Толошняк // Тижневик Галичини. – 1999. – 25 березня.

In the article the research supervisions are contained about becoming creative personality of known Ukrainian composer, musicologist, specialist in folk-lore Yaroslav Babinssky, and also determining aspects of influence of public environment and modern days of formatting of individual composer's style and opinion of musicologist of artist.

Key words: *composer, creative inheritance, public environment, pedagogical activity, specialist in folk-lore, researches of musicologist.*

УДК 78.071.1

ББК 85.313(4 Укр.)

Петро Чоловський

СТОРИНКИ ТВОРЧОГО ПОРТРЕТА ВОЛОДИМИРА ПАЩЕНКА (ДО 90-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

У статті розглядається життєвий та творчий шлях відомого диригента й педагога Володимира Пащенко. Проаналізовано етапи його творчої діяльності. Особлива увага надається періоду роботи диригента на посаді художнього керівника Гуцульського ансамблю пісні і танцю.

Ключові слова: *В.Пащенко, хорове мистецтво, Гуцульський ансамбль пісні і танцю, диригування.*

У квітні 2008 року виповнилося 90 років від дня народження В.І.Пащенко – відомого диригента, педагога, громадсько-культурного діяча, доцента Івано-Франківського педагогічного інституту – нині Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника, заслуженого артиста УРСР (1956 р.), одного із засновників і першого декана музично-педагогічного факультету (1966 р.).

Володимир Іванович Пащенко прожив нелегке життя, як і більшість його ровесників, на долю яких випали тяжкі 20-ті, голод 1932–33-го років, воєнні лихоліття II Світової війни та післявоєнні роки. Народився В.І.Пащенко 19 квітня 1918 року на Волині в с. Здовбиця Здолбунівського району Рівненської області в селянській родині. Коли йому було три роки, померли його батьки й вихованням дитини зайнялися дідусь і бабуся по материнській лінії, а потім тітка.

У 1932 році юний Пащенко закінчив семирічну школу й вступив на навчання в українську гімназію, та через два роки змушений був залишити її через несплату. У 1934 р. він вступає в сільськогосподарську школу.

Село Здовбиця, де зростав Володимир, було досить великим (понад 3 тис. населення) і культурним осередком. Там працював народний аматорський театр, церковний хор, оркестр і ансамбль народних інструментів. Малий Володя співав у церковному хорі й грав в оркестрі на

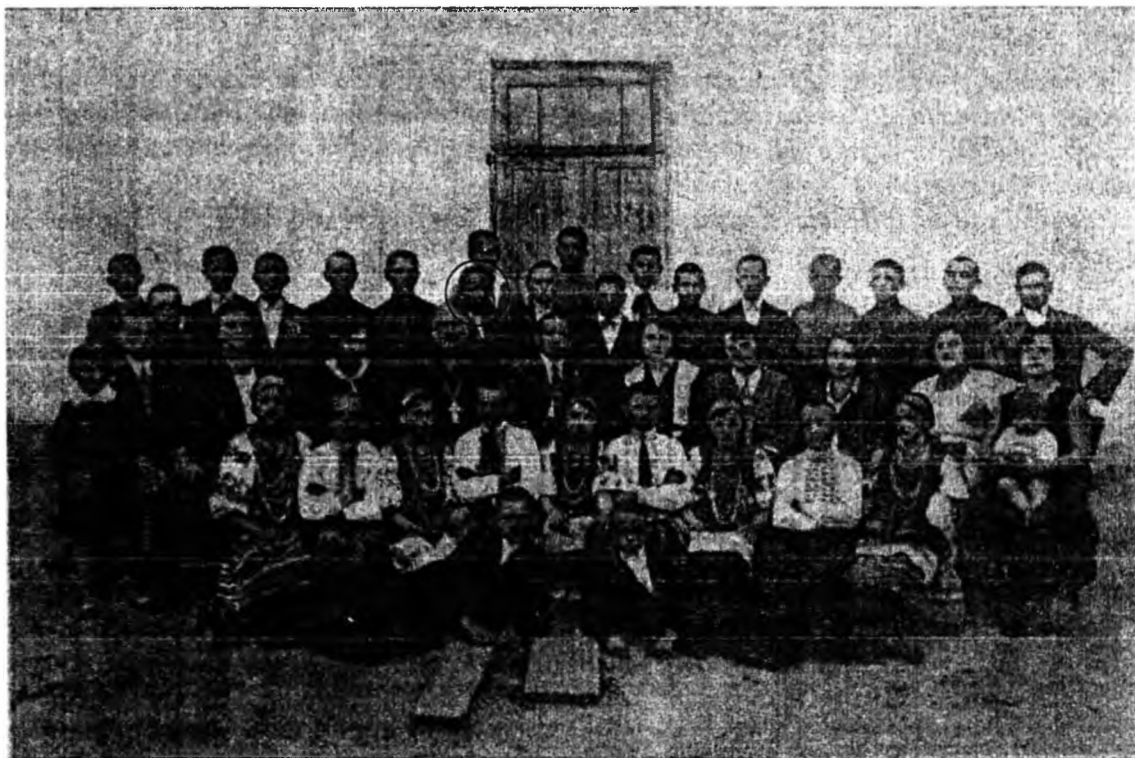
мандоліні. Він любив музику й мріяв стати музикантом-професіоналом, щоб навчати інших. Тому, провчившись у сільськогосподарській школі трохи більше року, за порадою регента церковного хору, вступає на дворічні курси з підготовки диригентів хороших колективів у Рівному.

Успішно закінчив їх і, як кращий випускник, отримав рекомендацію до Львівського Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка.

У 1937 році Володимир Пащенко зарахований на I курс диригентського відділення в клас М.Колесси. У 1940 році інститут реорганізують у консерваторію. Восени 1940 року В.Пащенко мобілізують до лав Радянської Армії. Війна 1941-го продовжила його солдатське життя на довгих шість років. Служба проходила в Середній Азії.

У частинах, де він служив, організував хоріві гуртки, вокальні ансамблі, був керівником військового ансамблю пісні і танцю. У таких умовах набував навиків диригента, організатора колективів художньої самодіяльності. Після демобілізації 1946 року В.Пащенко повертається на навчання до Львівської консерваторії. Маючи велику перерву в навчанні, він проситься на I курс.

Ректорат задовольняє його просьбу, й він знову продовжує навчання з диригування в класі М.Колесси. На той час у консерваторії працювали такі корифеї музичного мистецтва, як названий уже раніше М.Колесса, В.Барвінський, А.Солтис, Вахняк, А.Кос-Анатольський та ін. Будучи тоді вже зрілою, сформованою людиною з певним життєвим досвідом (28 років), але не маючи матеріальних засобів для проживання, Володимир Іванович шукає роботу, за яку платили б хоч якісь гроші. Він співає в церковних хорах, згодом стає керівником хору Львівського університету ім. І.Я.Франка й працює там 4 роки аж до закінчення консерваторії, крім того, організовує й керує шкільним хором у СШ №63.

Церковний хор села Здобиця. 1932 р.

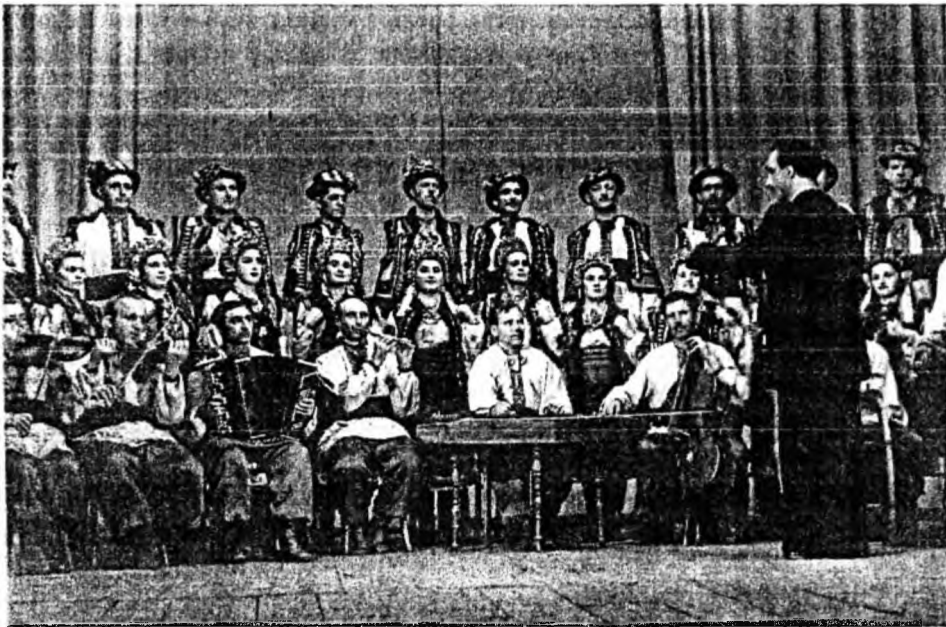

Клас композиції в професора С.Людкевича.

Після закінчення консерваторії В.І.Пашенко отримує направлення на роботу в Станіславський державний Гуцульський ансамбль пісні і танцю на посаду хормейстера. Через рік (у 1952 році) стає художнім керівником і головним диригентом ансамблю.

Слід відзначити, що до цього головним диригентом ансамблю був відомий і авторитетний диригент Д.Котко, тому молодому тоді маестро прийшлося докласти чимало зусиль, щоб утримати той високий рівень і продовжувати традиції колективу.

В.Пашенко працює над новою програмою, опираючись, звичайно, на попередні здобутки, їздить по селах області, добираючи нових здібних і талановитих співаків і музикантів, таких як Михайло Коропчук, Володимир Турко, цимбаліст Михайло Миронюк, сопілкар Василь Попадюк, котрий згодом став музикантом-віртуозом і грав на багатьох народних інструментах, та ін.

Гуцульський ансамбль пісні і танцю. Художній керівник і головний диригент заслужений артист УРСР В.Пашенко.

Йому належить також ініціатива створення чоловічого вокального квартету, в якому співа-ли Михайло Коропчук – I тенор, Анатолій Міщенко – II тенор, Нестор Костецький – баритон і

Василь Гаврилюк – бас. Пісні в їхньому виконанні були окрасою концертних програм Гуцульського ансамблю.

Пащенко записує й опрацьовує народні пісні, робить переклади для хору, квартету. Разом із постановником танців і балетмейстером Володимиром Петриком створює вокально-танцювальні сюїти, композиції з народного життя гуцулів.

Ансамбль із великим успіхом гастролює в усіх республіках колишнього Союзу. На той час він був визнаний одним із кращих фольклорних колективів, про що свідчать численні рецензії висококваліфікованих і авторитетних фахівців у цій царині та відгуки в пресі:

“...На сцені Жовтневого палацу культури виступає Станіславський ансамбль пісні і танцю (художній керівник – заслужений артист УРСР В.Пащенко). Змінюють одна одну мелодійні пісні, барвисті, запальні танці, вокально-хореографічні картинки. Молодість, свіжість, талановитість, глибока народність характерні для кожного номера програми. Висока майстерність хорової групи ансамблю відчувається в кожному творі. Своєрідні темброві барви, красиві інтонації гуцульського фольклору викликають в уяві слухачів роздолля Карпатських гір...” (газета “Київська правда”, 29 листопада 1959 року).

“... Великим успіхом в Криму користуються виступи Гуцульського народного ансамблю пісні і танцю Української РСР (художній керівник і головний диригент – заслужений артист УРСР В.Пащенко).

У своїх концертах в Євпаторії, Севастополі, Ялті артисти ансамблю продемонстрували високу майстерність виконання народних пісень і танців. Сумні, тихі, як дзюрчання маленького гірського джерела, і веселі, дзвінкі, сповнені щастя гуцульські пісні розкривають велич і красу народу, його кращі думки, надії, почуття...” (газета “Радянський Крим” від 27 листопада 1957 року).

“В столиці Казахської РСР Алма-Аті почалися гастролі Станіславського гуцульського ансамблю пісні і танцю... Близько 8 тисяч трудящих Алма-Ати тепло зустрічали у виконанні ансамблю старовинні й сучасні гуцульські пісні й танці... Ввечері після закінчення концерту алмаатинці піднесли художньому керівникові ансамблю т. Пащенко букети квітів” (газета “Київська правда”, 29 листопада 1959 року).

“С колоритным, многокрасочным искусством Гуцульского ансамбля песни и танца ижевский зритель встречается вторично... Ансамбль существует около двадцати лет. Длительное время им руководит засл. арт. УССР В.Пащенко. Многих участников художественной самодеятельности, за счет которых в основном пополняется этот коллектив, он сумел поднять до уровня профессиональных актёров. О растущем мастерстве ансамбля говорит разнообразная программа, насыщенная многоголосыми хоровыми произведениями, национальными танцами.

Некоторые гуцульские народные песни вошли в репертуар ансамбля прямо из жизни: они были записаны во время концертных поездок по Станиславской области” (газета “Удмуртская правда”, 26 жовтня 1960 р.).

За заслуги в розвитку мистецтва В.Пащенко один із перших в області отримує почесне звання “Заслужений артист УРСР” (1956 р.). Під його керівництвом Гуцульський ансамбль дав понад 2000 концертів.

Газета “Прикарпатська правда” від 16 грудня 1956 року надрукувала Указ Президії Верховної Ради Української РСР “Про присвоєння почесного звання Заслуженого артиста Гуцульського ансамблю пісні і танцю Станіславської обласної філармонії”:

За заслуги в розвитку музично-театрального мистецтва присвоїти почесне звання Заслуженого артиста Української РСР:

Магдію Михайлу Ільковичу – керівнику оркестрової групи ансамблю.

Пащенко Володимирі Івановичу – художньому керівнику і головному диригенту ансамблю.

Голова Президії Верховної Ради Української РСР Д.Коротченко.

Секретар Президії Верховної Ради Української РСР А.Зленко.

У 1962 році Володимир Іванович переходить на педагогічну роботу в Івано-Франківський педагогічний інститут. Працює викладачем хорових дисциплін на кафедрі музики, організовує й керує жіночим хором на факультеті підготовки вчителів початкових класів. Паралельно з 1963 до 1966 року Пащенко – художній керівник військового ансамблю пісні і танцю Івано-Франківського гарнізонного будинку офіцерів. Під його керівництвом ансамбль досяг високого професійного виконавства й став лауреатом Армійського фестивалю Прикарпатського військово-

вого округу, головою журі якого був професор Львівської консерваторії Микола Колесса (1965 р.), а Пащенко – визнаний кращим диригентом фестивалю-конкурсу.

У 1966 році відкривається музично-педагогічний факультет, і В.І.Пащенко призначають його деканом. Володимир Іванович докладє багато зусиль для його становлення, зокрема, в добірї педагогічних кадрів із фахових і музично-педагогічних дисциплін.

Разом із завідувачем кафедри музики Ю.Д.Крихом запрошує до роботи на факультеті викладачів по класу фортепіано, баяна скрипки, постановки голосу, диригування, хорового співу, концертмейстерів, веде курс диригування хорознавства та читання хорових партитур.

На факультеті створюється кафедра співу і диригування, яку очолює В.О.Їжак. З боку деканату він отримує допомогу в організації загальнофакультетського хору.

Таким чином, Володимир Іванович, як декан, проводить велику роботу з організації навчального процесу на факультеті. З перших місяців функціонування музичного факультету створюються студентські ансамблі: унісон скрипалів (1967 р.) (керівник – доцент Ю.Д.Крих), унісонний жіночий ансамбль (1967 р.) (керівник – ст. викладач Б.А.Антоневич), жіночий вокальний ансамбль (1967 р.) (керівник – Х.Михайлюк, студентка I курсу), вокальний чоловічий квартет “Легінь” (1967 р.) (керівник – П.Чоловський, студент I курсу), вокально-хореографічний ансамбль “Верховинка” (1968 р.) (керівники – ст. викладач В.Їжак, В.Чуперчук), вокально-інструментальний ансамбль “Опришки” (1968 р.) (керівник – Р.Ішук, студент I курсу), симфонічний оркестр стаціонарного й заочного відділень (1968 р.) (керівник – доцент Ю.Д.Крих), естрадний оркестр (1968 р.) (керівник – викладач П.Сметана). В усіх добрих починаннях молодих була повна підтримка декана В.І.Пащенко, який мав великий практичний досвід роботи з колективами, а головне, прагнення підтримати й допомогти мудрими порадами, побажаннями.

Володимир Іванович, як високопрофесійний диригент і педагог, поєднуючи організаційно-адміністративну й педагогічну роботу, підготував багато диригентів, організаторів і керівників художніх колективів і вчителів музики, які працюють у різних регіонах України та за її межами. Серед них:

Мирослав Кучера – заслужений працівник культури України, організатор і керівник студентського хору Сімферопольського державного університету ім. А.Кримського;

Світлана Лещишин – головний методист обласного НМЦ народної творчості Івано-Франківської області;

Христина Михайлюк – заслужений діяч мистецтв України, професор Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника, керівник народного ансамблю “Росинка”;

Оксана Бубела – викладач Львівського музично-педагогічного училища, артистка Львівської державної капели “Трембіта”;

Петро Чоловський – заслужений працівник культури України, доцент Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника, керівник народного вокального квартету “Легінь”.

Серед його учнів були також Михайло Цапар – організатор і керівник багатьох хороших колективів у місті й області, Богдан Кіндратюк – кандидат педагогічних наук, доцент Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.

Ще будучи художнім керівником Гуцульського ансамблю, В.І.Пашенко веде активну культурно-мистецьку діяльність. Його часто залучають міський та обласний відділи народної освіти й обласний будинок народної творчості до складу журі шкільних олімпіад художньої самодіяльності, оглядів художніх колективів області й міста. Він не раз очолює такі комісії та журі, в тому числі й на присвоєння чи підтвердження звання “самодіяльний народний”, надає методичну й практичну допомогу керівникам хороших колективів та ансамблів. Цю роботу він продовжував, працюючи в інституті на педагогічній роботі.

У 1971 році його обирають головою обласного відділення Музичного хорового товариства України, яке він очолює впродовж п’ятнадцяти років. Під його керівництвом товариство значно поживило свою роботу. За його ініціативою проводяться семінари для хороших диригентів, керівників колективів, на яких їм надається кваліфікована допомога. До цієї роботи Володимир Іванович залучає кращих фахівців: М.Магдія, М.Білана, Б.Катамая, О.Ничай, Р.Ставничого, В.Їжака, Г.Керницю, М.Лужного, М.Штогрину та ін. Результатом семінарів став “Курс читання хороших партитур” (посібник для студентів музпедфакультетів і музичних училищ, 1972 р.).

З ініціативи Пашенка розпочинає свою роботу народний університет музичної культури, заняття якого відвідують учні загальноосвітніх шкіл, профтехучилищ, студенти вузів міста. З метою ширшого ознайомлення з вітчизняною та світовою музичною культурою, для них щомісячно відбуваються лекції-концерти. Сюди залучалися лектори-музикознавці та кращі колективи й виконавці музично-педагогічного факультету, обласної філармонії та мистецьких закладів міста.

Володимир Іванович був дуже толерантною, культурною, вимогливою й працюютою людиною, обдарованим музикантом-професіоналом і педагогом-вихователем. Як керівник-диригент умів підібрати цікавий репертуар. В.І.Пашенко – автор численних обробок українських народних пісень для мішаного, однорідного жіночого та шкільного хорів, чоловічого квартету, перекладів авторських творів, які й донині є в репертуарі професійних та аматорських колективів і користуються широкою популярністю в музичних колах. Серед них:

М.Глінка. “Гуде вітер вельми в полі”. Обробка для соліста в супроводі хору.

“По той бік гора”. Українська народна пісня. Обробка для хору.

“Пісня про Олексу Довбуша”. Українська народна пісня. Обробка для хору.

“Карпати мої гордовиті”. Обробка для хору й соліста.

К.Стеценко. “Вечірня пісня”. Переклад для хору.

“Зозуленька”. Українська народна пісня.

Л.Ященко. “Моя Верховина”. Обробка для дитячого хору.

“Добре тому коса косить”. Українська народна пісня. Обробка для солістів і жіночого хору.

“Гуцулія”. Слова І.Кутеня, музика В.Пашенка.

Обробки та переклади для чоловічого квартету:

“Віночок українських народних пісень”.

“У сусіда хата біла”. Українська народна пісня.

“Пісня гуцула”. Музика І.Шевчука.

Соловйов-Седой. “Солов’ї”. Переклад для квартету.

А.Долуханян. “Пісня бойових друзів”. Обробка для квартету.

Помер Володимир Іванович Пашенко 11 квітня 1997 року, похований на міському кладовищі Івано-Франківська.

Аналіз життєвого і творчого шляху В.Пашенка засвідчує його спрямування як диригента, педагога, громадсько-культурного діяча на утвердження і розвиток кращих національних традицій хорового співу, взаємодії професійного й аматорського музикування, підготовку кваліфікованих музично-педагогічних кадрів для регіону та держави в цілому.

1. Коваль А. Від Карпатських гір. Щоденник мистецтв / А.Коваль // Київська правда. – 1959. – 29 листопада.
2. Концерти Гуцульського ансамблю в Криму // Радянський Крим. – 1957. – 27 листопада.
3. Пігорев М. Гуцульський ансамбль пісні і танцю в Алма-Аті / М.Пігорев // Київська правда. – 1957. – 29 жовтня.
4. Иванов Р. Гуцульский ансамбль в Ижевске / Р.Иванов // Удмуртская правда. – 1960. – 26 октября.
5. Указ Президії Верховної Ради Української РСР “Про присвоєння почесного звання Заслуженого артиста керівникам Гуцульського ансамблю пісні і танцю Станіславської обласної філармонії” // Прикарпатська правда. – 1956. – 16 грудня.
6. Гринишин М. Арканове коло (спогади) / М.Гринишин. – К. : Юніверс, 2007. – 147 с.
7. Домашній архів родини Пашенків.
8. Спогади автора статті.

The well-known Precarpathian conductor and pedagogue Volodymyr Pashchenko life and creative way is considered in presented article. The phases of his creative activity are analysed. The special attention is given to the period of conductor's activity as the art manager of the Gutsul song and dance ensemble, the repertoire genre dynamics of the ensemble under the direction of V.Pashchenko is defined.

Key words: V.Pashchenko, choral art, Gutsulansamble of song and dance, conductor's art.

УДК 78.071.1

ББК 85.310.2

Наталія Любецька

ТВОРЧИСТЬ КОМПОЗИТОРІВ ЛУГАНЩИНИ НАПРИКІНЦІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

У статті розкривається професійна творчість композиторів Луганщини в останні десятиріччя ХХ – на початку ХХІ століть, зокрема в галузі академічних жанрів. Надається образно-стильова характеристика їхньої музики. Виявляються загальні риси та особливості розвитку регіональної композиторської школи.

Ключові слова: професійна композиторська творчість, музичні твори, жанри і стилі музики, образно-емоційний зміст музики.

Професійна композиторська творчість є важливою та невід’ємною частиною музичної культури будь-якого регіону чи великого міста, оскільки наявність такого прошарку музичного мистецтва не тільки значно збагачує місцеву культуру, а й формує особливу стильову ауру, замішану на синтезі різних шкіл, напрямків, традицій як принесених зовні, так і власне пророщених. На Луганщині професійна композиторська творчість почала формуватися лише в останні десятиріччя, однак, незважаючи на це, досягнення місцевих композиторів за цей час виявилися досить плідними та отримали визнання далеко за межами регіону.

Дослідження творчості луганських композиторів здійснювалося епізодично, в основному – це невеликі статті чи нариси, присвячені окремій постаті або конкретному твору. Серед них виділяються роботи Є.Міхальнової, присвячені творчості Сергія Турнеєва [10; 11], публікації авторів А.Василенка [1], Ю.Несвіта [13; 14], І.Яценко та Г.Синяньської [18], в яких висвітлюється композиторська творчість Андрія Шашевського. Окремого аспекту творчості (вокальна музика) Ганни Ковальнової та Сергія Турнеєва торкається А.Василенко [2; 3]. Однак поза увагою мистецтвознавців та культурологів залишаються інші жанрові напрями творчості відомої луганської композиторки Г.Ковальнової (хорова, симфонічна, камерна та ін.), а також досвідчених та молодих композиторів Луганщини Олени Гончарук, Антона Клейна, Катерини Карпенко. Відсутнім виявляється також цілісне охоплення у висвітленні творчості луганських композиторів як певного культурно-мистецького нашарування. Тож головною метою цієї статті постає системний аналіз діяльності та творчих досягнень луганських композиторів протягом останніх трьох десятиріч, висвітлення особистих рис їхньої творчості та виявлення особливостей становлення композиторської школи на Луганщині.

Музична культура Луганщини має міцні корені й традиції. Ще в довоєнні роки тут були організовані філармонія та оперний театр, які заклали підвалини академічного музичного мистецтва. Чисельні творчі колективи й окремі виконавці протягом ХХ століття формували обличчя регіональної професійної музичної творчості, однак композиторська галузь тут фактично